

Kamsalamander nu eindelijk ook in de provincie Fryslân gevonden

Teddy Dolstra en Jelle Hofstra

In de provincie Fryslân is na jaren speurwerk in het zuiden van de Stellingwerven de kamsalamander (Triturus cristatus) ontdekt. Men was er steeds van uitgegaan dat deze salamander in de provincie Fryslân niet voor kwam en dat de kleine watersalamander (Lissotriton vulgaris) hier de enige voorkomende soort was.

Zoektochten

Het frustrerende voor de Friese specialisten was wel dat het dier nog geen halve kilometer over de grens van Drenthe en Overijssel wel steeds werd gevonden. Het gebruik van salamanderfuiken en de meerdere zoektochten van leden van de Werk- en studiegroep Reptielen en Amfibieën Friesland (WARF) leverden in het Friese gedeelte al die tijd geen enkele kamsalamander op. Wel kwamen er in de loop der jaren enkele meldingen binnen uit o.a. de omgeving van Leeuwarden en Beetsterzwaag maar die zijn terzijde gelegd als onbetrouwbaar. De dieren werden steeds verward met het mannetje van de kleine watersalamander die – vooral pas na de winterrust – in het vroege voorjaar vrij donker van kleur kan zijn en eveneens een kam draagt.

Kelder

Het blijkt nu dat het voorkomen van de kamsalamanders in zuid-Fryslân al halverwege de jaren negentig van de vorige eeuw bekend was. De in Steggerda wonende auteur (Teddy Dolstra) vond de dieren in ieder geval al die jaren regelmatig rondom zijn huis en zelfs overwinteren de salamanders in de kelder. Hij zag wel dat sommige dieren wel erg groot en donker waren, maar verder ging zijn kennis toen nog niet. Tot hij vorig jaar in gesprek kwam met een lid van de WARF, Sjors Meijners, die net over de grens in Overijssel woont. Sjors kent de kamsalamander maar al te goed omdat deze soort veelvuldig rondom zijn huis wordt gevonden. De 'Friese' dieren werden door hem dan ook herkend als de kamsalamander en daarmee was het voorkomen van de soort in deze provincie een feit.

Rugstreep

Even ontstond nog enige twijfel of het hier inderdaad wel om onze inheemse kamsalamander ging, toen een van ons (Jelle Hofstra) een al wat oudere foto van enkele daar gevonden dieren onder ogen kreeg. Daarop stonden een aantal dieren afgebeeld met een geel-oranje rugstreep. Nu is het determineren van een kamsalamander in Fryslân geen dagelijkse kost en dus sloeg de twijfel even toe of het hier niet om de exoot *Triturus carnifex* (Italiaanse kamsalamander) ging, die op sommige plaatsen in ons land al is gevonden. Na enkele foto's van de buiktekening naar RAVON te hebben gestuurd kon men mij

Foto: Aukje de Hoop

Jelle Hofstra (links) en Teddy Dolstra inspecteren in de kelder een putje waarin de kamsalamander overwintert.

geruststellen. Het ging hier inderdaad om onze eigen (noordelijke) kamsalamander. Overigens bleek dat niet iedereen bekend was met het feit dat bij jonge dieren en vrouwtjes van de kamsalamander een rugstreep aanwezig kan zijn.

Meer meldingen

Na een oproep te hebben geplaatst in een natuurrubriek van een regionale krant, kwamen nog een paar meldingen binnen. Dit uit de buurten van Langelille, Scherpenzeel en Wolvega, plaatsen die ten opzichte van Steggerda toch een eind uit de koers liggen. Onderzoek zal uit moeten wijzen of het ook hier inderdaad om de kamsalamander gaat.

Toekomst?

De vraag is of de kamsalamander in de Stellingwerven wel toekomst heeft. Immers de scherpe overgang van het bosrijke Drenthe en Overijssel naar het verhoudingsgewijze kale landschap van Fryslân was tot op heden schijnbaar de grote barrière. Landschapsbeheer Friesland is actief bezig met het Kamsalamanderproject dat wordt gesubsidieerd door de provincie Fryslân. Het doel van dit project is het verbeteren van de biotoop van de kamsalamander. Zo worden er in 2007 meerdere poelen aangelegd en waar nodig beplanting aangebracht.

Verspreidingsonderzoek herpetofauna en vissen Noordoost-Brabant

Sander Hunink

Naar aanleiding van deelname aan het Meetnet Amfibieën heb ik door groeiende interesse een groot aantal wateren onderzocht in de omgeving van Oss en De Maashorst op het voorkomen van amfibieën. Hoe de monitoring van twee telgebieden uitgroeide tot de uitwerking van een verspreidingsonderzoek en de oprichting van een nieuwe werkgroep binnen RAVON.

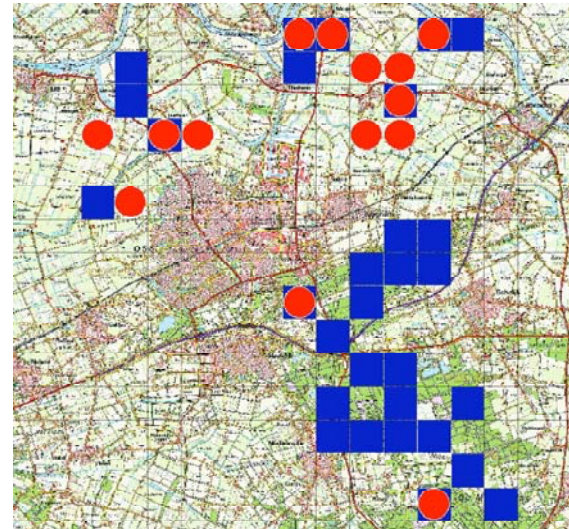
Regio

Het onderzoeksgebied is de omgeving van Oss, in een straal van ongeveer 7 kilometer om Oss heen. Het omvat ruwweg de uiterwaarden tussen Lith en Oijen en de noordoostelijke polders van Oss (deelgebied Oss Noord), de uiterwaarden bij Megen, Dieden & Demen en de Groenedijk (deelgebied Megen), natuurgebied Herperduin, de bossen rondom de Docfalaan (deelgebied Herperduin) en natuurpark De Maashorst (deelgebied De Maashorst) (zie figuur 1).

Achtergrond

De keuze voor deze gebieden is deels gebaseerd op reeds bestaande telgebieden en waarnemingen van het Meetnet (Alphense en Hemelrijksche Waard, Uiterwaarden Megen en Herperduin) en door kilometerhokken voor het Project Inhaalslag. De overige gebieden zijn bezocht op basis van geschikt habitat voor bijzondere soorten

Figuur 1. Overzicht geïnventariseerde kilometerhokken rondom Oss. Bij de vierkante symbolen zijn amfibieën en/of reptielen waargenomen, de ronde symbolen staan voor waarnemingen van vissen.

(Groenedijk, Herperduin en De Maashorst). In 2006 zijn in totaal 37 kilometerhokken bezocht, interessante poelen en wateren zijn onderzocht op het voorkomen van amfibieën. Waarnemingen aan reptielen en vissen zijn natuurlijk ook genoteerd. Het onderzoeksgebied omvat verschillende landschapstypen: van uiterwaarden en weidse polders in de Maasvallei tot bos- en heidecomplexen, en veelal kleinschalige landbouwgebieden op de zandgronden rond de Peelbreuk. Door de vele typen landschappen met uiteenlopende biotopen is het een interessant onderzoeksgebied waar veel verschillende soorten amfibieën en reptielen voorkomen.

Resultaten

Tijdens het afgelopen monitoringseizoen zijn in de periode februari t/m september 50 wateren onderzocht. Hier zijn in totaal 10 soorten amfibieën, 1 reptiel en 11 soorten vissen waargenomen. In elk deelgebied zijn nieuwe populaties ontdekt en er zijn soorten waargenomen op plaatsen die bij RAVON of bij de terreineigenaren niet bekend waren. De meest

verrassende ontdekkingen zijn het voorkomen van de kamsalamander in de noordelijke helft van De Maashorst en het voorkomen van de heikikker in een natuurgebiedje ten noordwesten van Oss langs de Hertogswetering. Ook zijn de beschermde grote modderkruiper, het bermpje en de kleine modderkruiper aangetroffen in de polders ten noorden van Oss. In De Maashorst zijn verder Alpenwatersalamanders, rugstreeppadden en zonnebaars gezien. De waarnemingen van deze soorten hebben geleid tot de opzet van twee nieuwe monitoringstelgebieden in het Herperduingebied en De Maashorst.